

Әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық университеті

Студенттің өзіндік

жұмысы

Мамандығы: Медициналық факультеті – қоғамдық денсаулық сақтау жоғары мектебі

Кафедра: Денешынықтыру және спорт

Дисциплина:

Тақырыбы: Бассүйек құрылысы, оның милық және беттік бөліктері

Орындағандар: Нуранбай А.Р.

Тексерген: Белходжаев А.А.

Алматы 2018 жыл

Жоспары:

I Кіріспе

II Негізгі бөлім

A) Бас қаңқасы анықтамасы, жіктелісі

B) Бас сүйектері

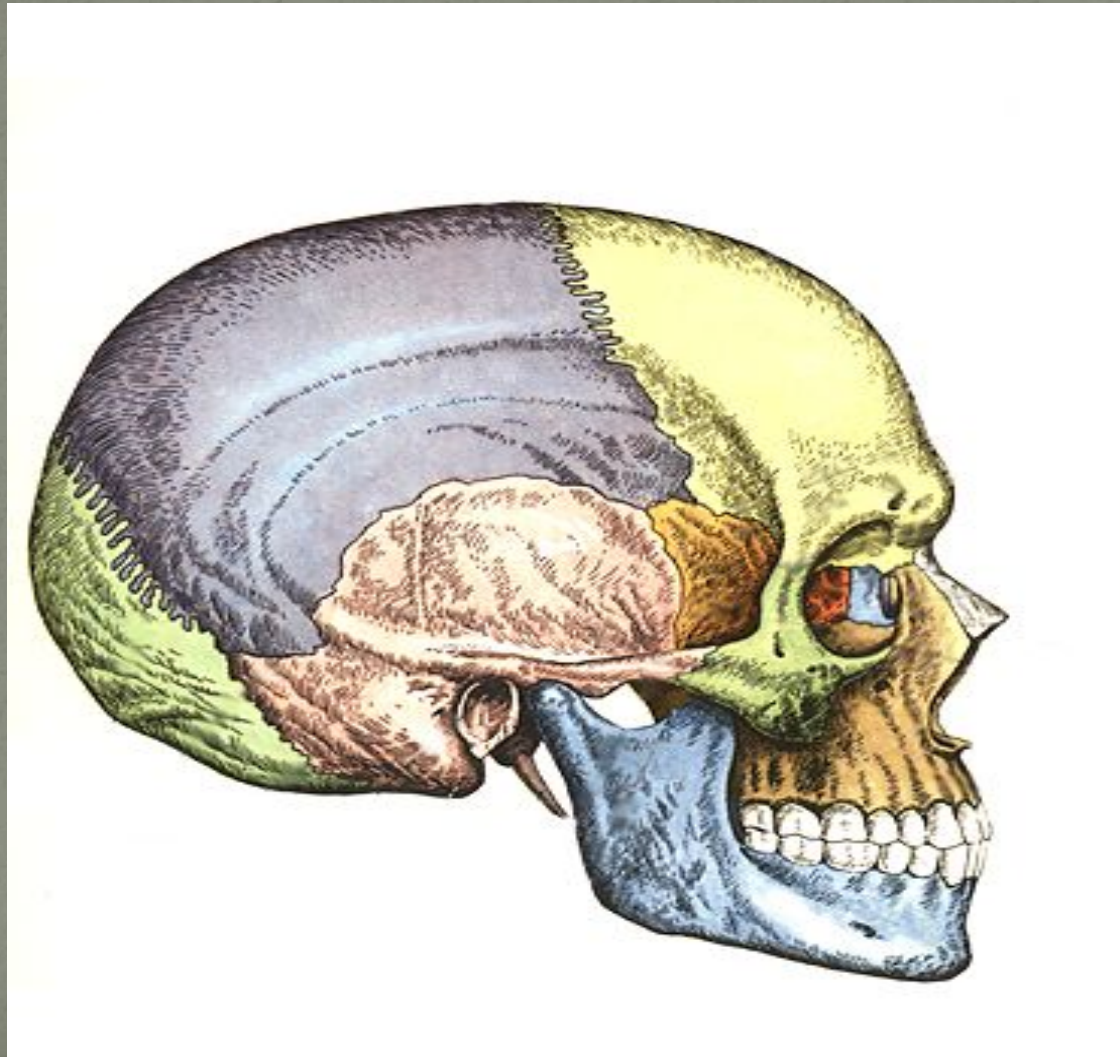
C) Бет сүйектері

D) ми сауыты сүйектері және бет сүйектері
жастық ерекшеліктері

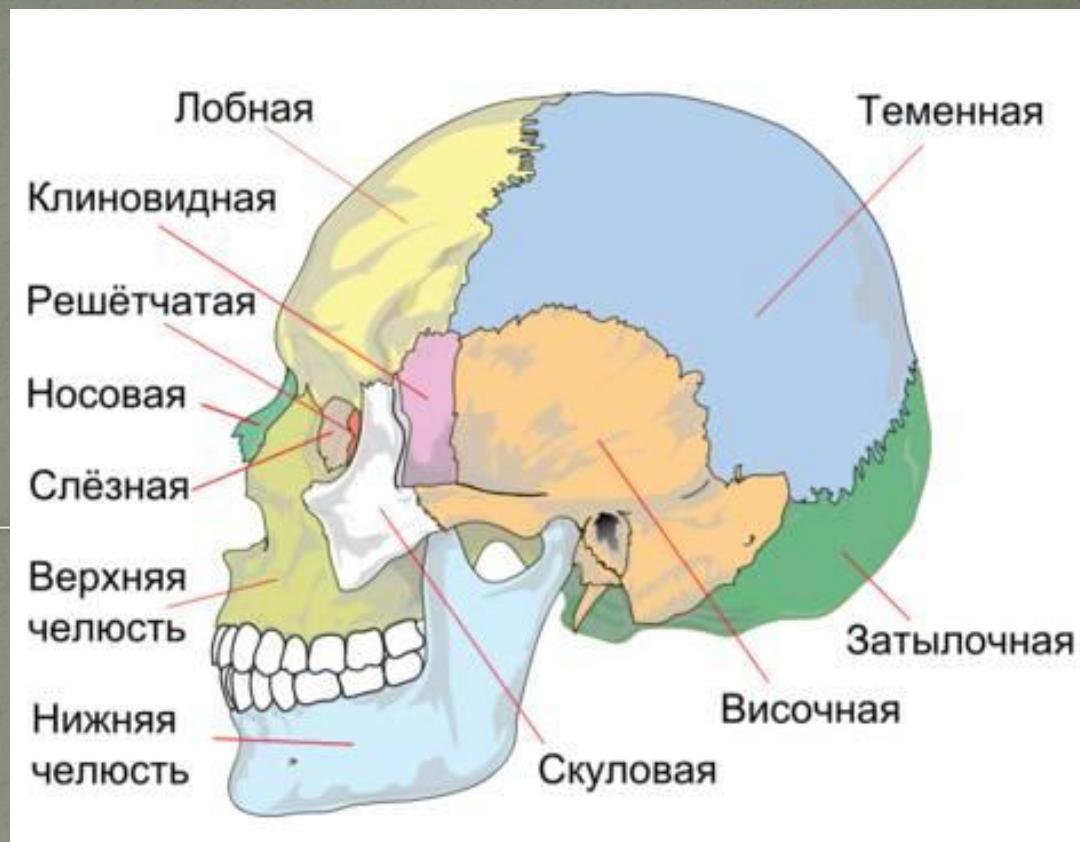
III Қорытынды

IV Пайдаланылған әдебиеттер

Бас қаңқасы, бассүйек – череп (cranium)

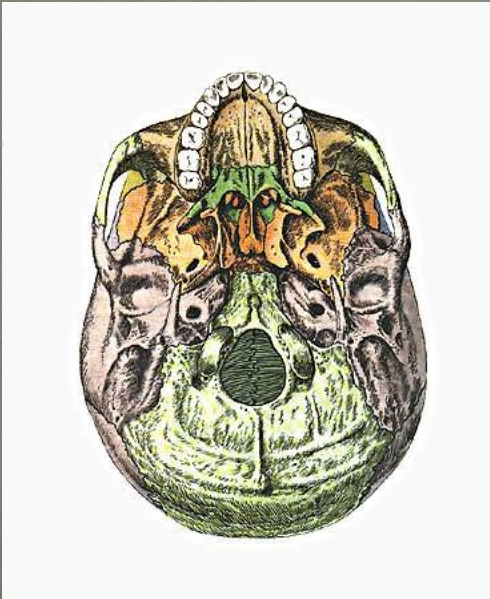

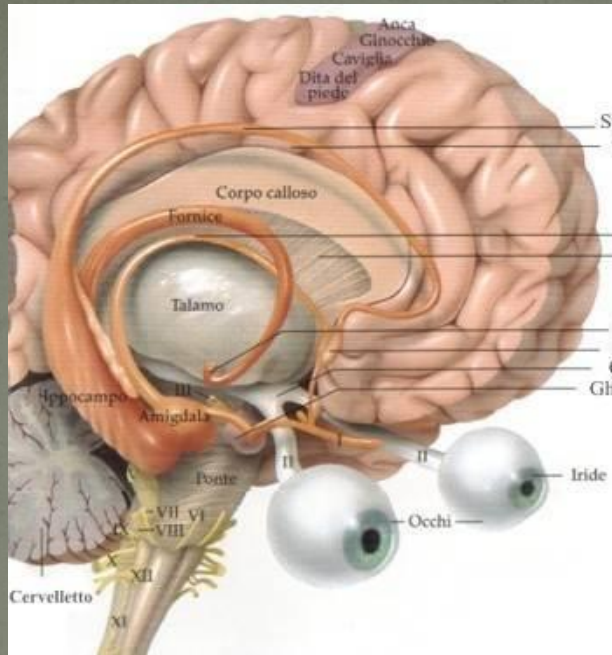
Бассүйек
жіктермен
қосылған
көптеген
сүйектерден
тұрады.

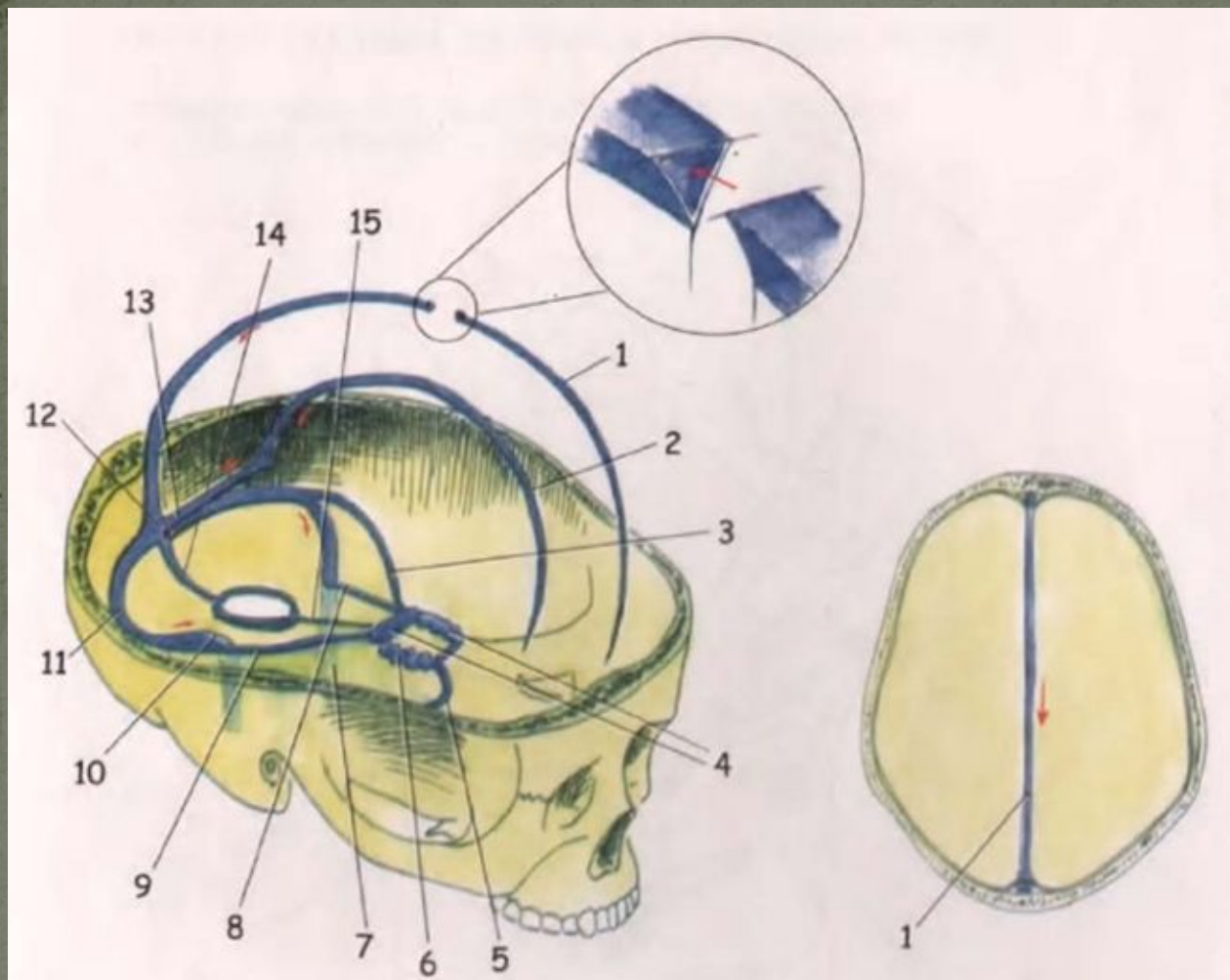

Бассүйек екіге бөлінеді:
Милық және беттік болып.

Ми көптеген
қатпарлардан және
қойнаулардан
тұрады.

1. Верхний стреловидный синус
2. Нижний стреловидный синус
3. Верхний каменный синус
4. Межпещеристые синусы
5. Клиновидно - теменной синус
6. Пещеристый синус
7. Внутренняя яремная вена
8. Нижний каменный синус
9. Верхний каменный синус
10. Сигмовидный синус
11. Поперечный синус
12. Синусный сток
13. Прямой синус
14. Затылочный синус
15. Синус скала

Мидың қойнаулары

МИ САУЫТЫНЫҢ СҮЙЕКТЕРІ

ШҮЙДЕ СҮЙЕК

СЫНА ТӘРІЗДІ СҮЙЕК

ТОРЛЫ СҮЙЕК (кеңсірік)

МАҢДАЙ СҮЙЕК

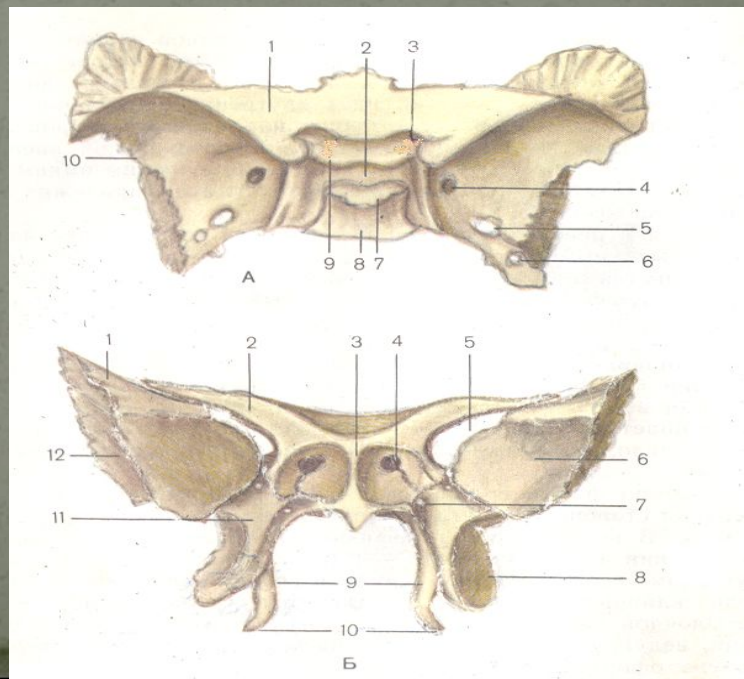
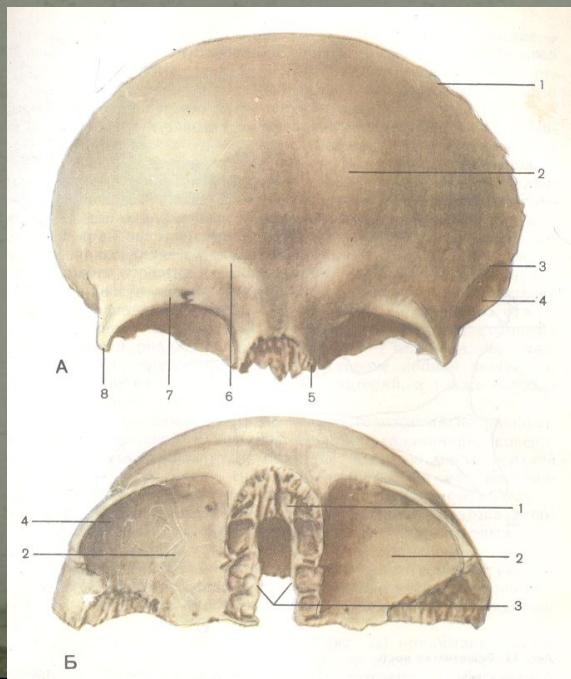
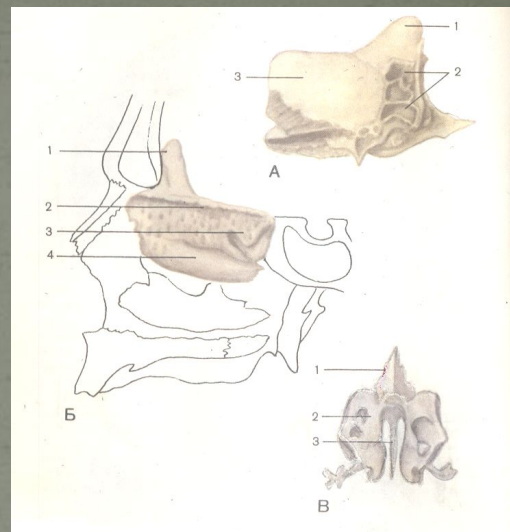
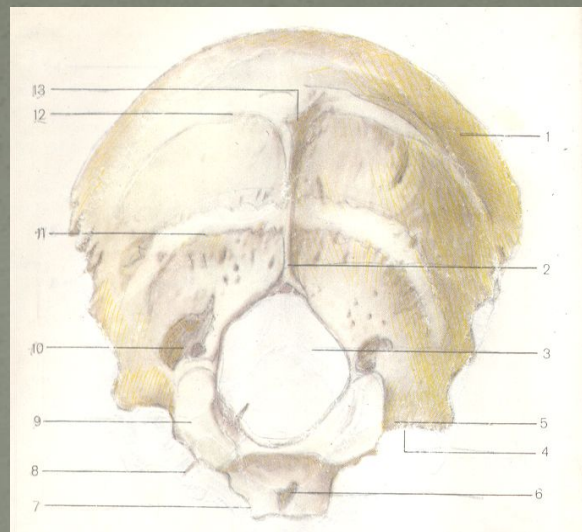
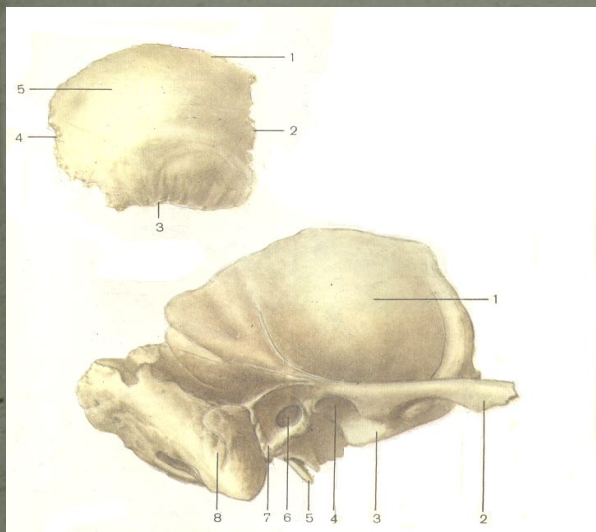
ТӨБЕ СҮЙЕК

САМАЙ СҮЙЕК

ТАҚ

ЖҮП

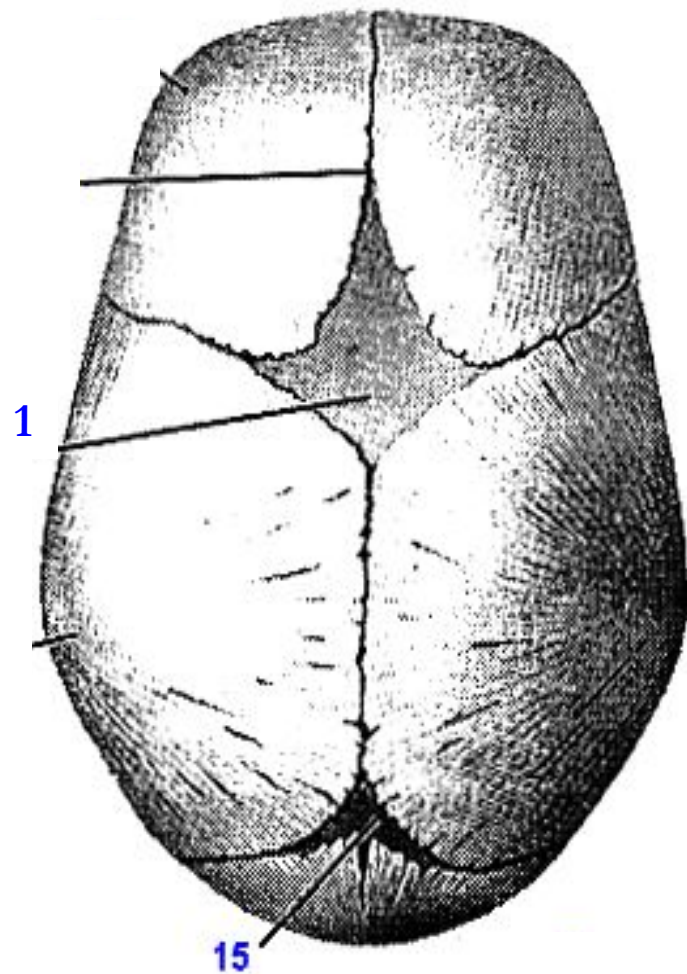
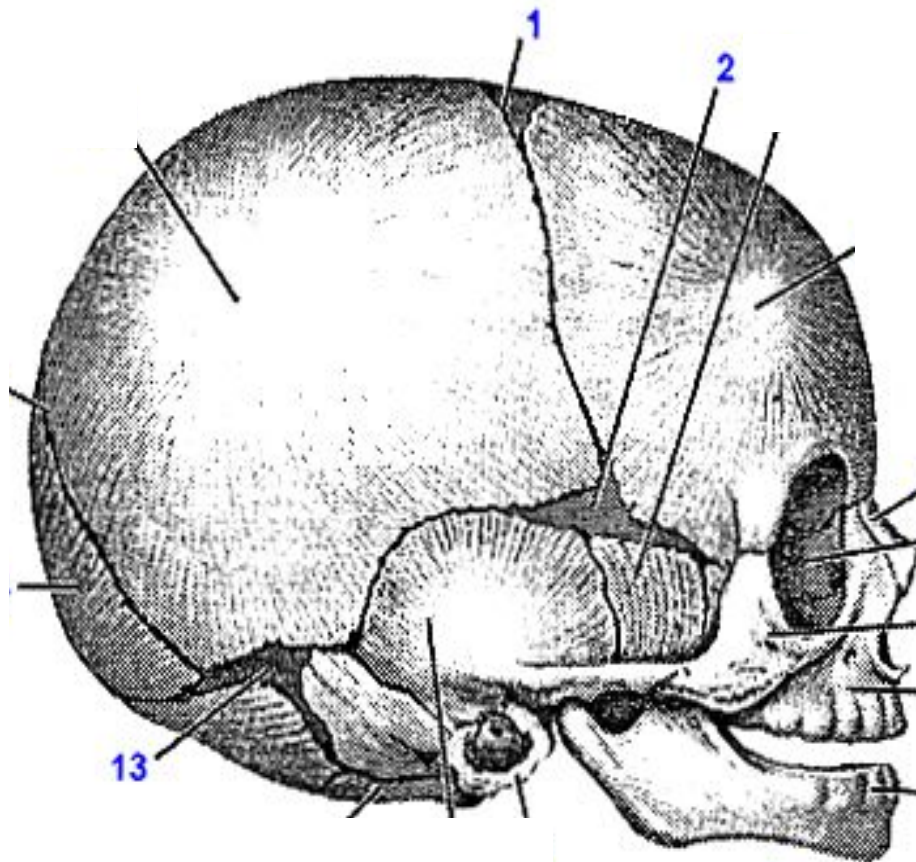
Ми сауытының дамуы

- Ми сауыты қақпағының сүйектері дәнекер ұлпасынан эндесмалді дамиды және 2 сатыдан өтеді: жарғақты (дәнекер ұлпалы) және сүйекті.
- Ми сауыты негізінің сүйектері 3 сатыдан өтеді:
  1. жарғақты (дәнекер ұлпалы);
  2. шеміршекті;
  3. сүйекті.

Ми сауыты негізінің сүйектерінің

дамуы

- Дәнекер тіннен шеміршек ұлпасы ми сауытының негізінде, хорданың алдыңғы бөлігінде пайда болады. Хорда маңындағы шеміршектер парахордалды, ал хорда алдындағы шеміршектер прехордалды және қаңқа перделері деп аталады.
- Бұл шеміршектер гипофизге арналған тесігі бар және шеміршекті есту капсуласынан тұратын табақша түзеді.
- Ақырында бас қаңқасының негізіндегі шеміршектер сүйекке ауысады.
- Тек кейбір аймақтарында шеміршектер қалады (синхондроздар).

Жаңа туған нәрестенің бас қаңқасы

- 1- алдыңғы еңбек,
- 2-сына тәрізді еңбек,
- 13-еміздік тәрізді еңбек,
- 15- артқы еңбек

Бассүйектің қызметтері:

1. Ми, эндокрин және сезім ағзалары орналасқан.
2. **Ми, эндокрин және сезім ағзаларын қорғау.**
3. Бас сүйектерінде тыныс алу және ас қорыту жолдарының бастапқы бөліктері орналасқан (мұрын және ауыз қуысы).
4. **Кейбір бас сүйектеріндегі (жоғарғыжақ, торлы, сынатәрізді сүйектерде) ауасы бар қуыстар арқылы дауысты күшейтеді резонаторлық қызметі.**
5. Қаңқаның жалпы қыметтеріне сәйкес тірек, қозғалту және биологиялық қызметтерге де ие.

Бассүйектің жыныстық ерекшеліктері

- Еркектердің бассүйегінің көлемі әйелдерге қарағанда орташа (10%) көп болады;
- Әйелдерде бассүйектің беті тегістеу болады, бұдырлары, төмпешіктері, сызықтары айқын емес;
- Қасүстілік доға әйелдерде айқын емес және маңдайы вертикалды бағытта орналасады

Мидың салмағы:

- Ерлерде – 1370 гр.;
- әйелдерде – 1230 гр (1100-2000 гр аралығы.);
- ең төменгі қалыпты шекарасы – 900 гр.;

Бассүйек көрсеткіштері (индексі)

● Краниометрикалық нүктелер:

□ **Inion** – шүйде төмпегінің ұшы

□ **Glabella** – маңдай жазығы

□ **Serion** – төбенің қапталындағы ең шығыңқы нүкте

□ **Bregma** – тәждік және сагитал жіктердің қосылған нүктесі

□ **Lambda** – шүйде мен екі төбе сүйегінің қосылған жеріндегі нүкте

БЕТ СҮЙЕКТЕРІ

ТАҚ

ЖҰП

**Кеңсірік желбезегі
(ӨРЕ)**

**ТАҢДАЙ
СҮЙЕКТЕРІ**

МҰРЫН СҮЙЕКТЕРІ

ТІЛАСТЫ

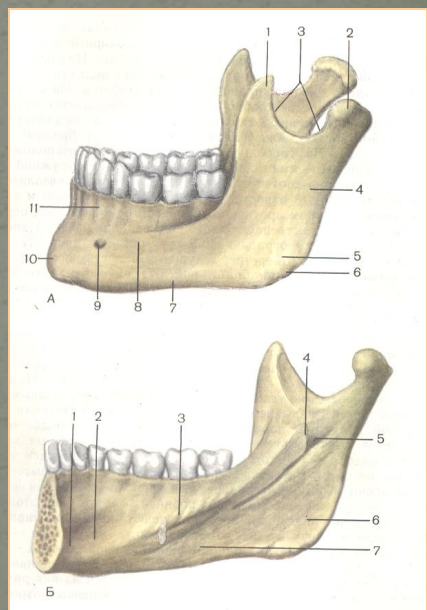
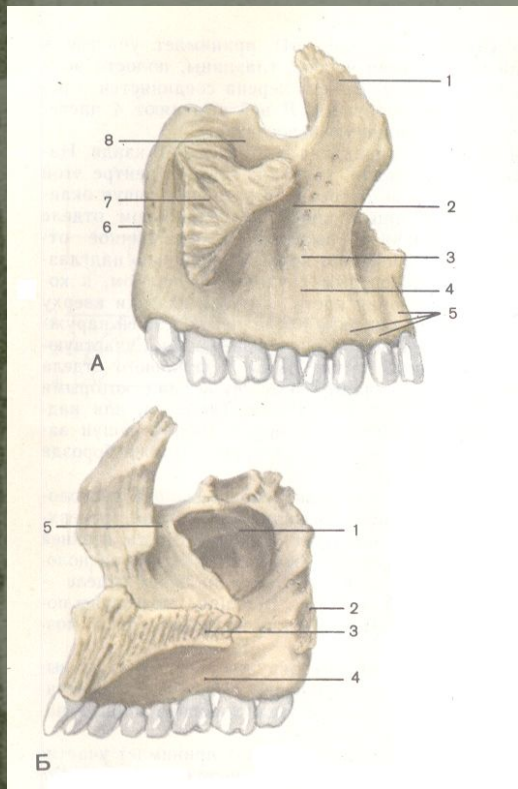
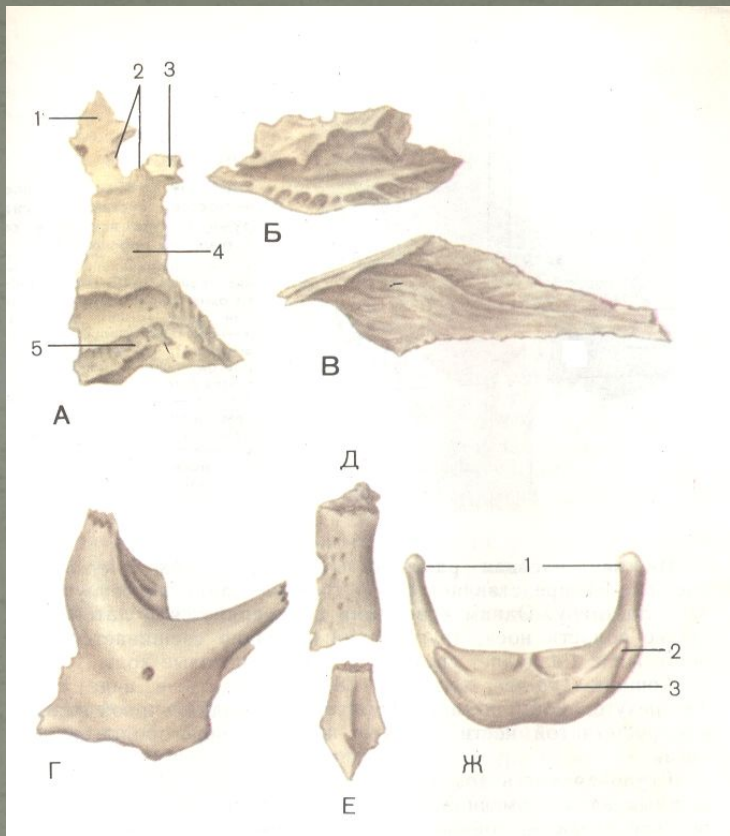
БЕТ СҮЙЕКТЕРІ

**КӨЗ ЖАС
СҮЙЕКТЕРІ**

**ТӨМЕНГІ
ЖАҚСҮЙЕК**

**ТӨМЕНГІ МҰРЫН
ҚАЛҚАНДАРЫ**

**ЖОҒАРҒЫ
ЖАҚСҮЙЕКТЕР**

Бет қаңқасының дамуы

Бас қаңқасының бет бөлігі алғашқы ішектің бастапқы бөлігіне жақын жатқан мезенхимадан дамиды. Мезенхимада желбезек қалталарының аралығында шеміршекті желбезек доғалары пайда болады

Висцералды (желбезек) доғалары	Висцералды доғалардың туындылары
Бірінші желбезек доғасы (жақ)	Балғашық, төс, төменгі жақсүйек шеміршегі – меккелев шеміршегі
Екінші желбезек доғасы (тіласты)	Үзеңгі, самай сүйектің біз тәрізді өсіндісі, тіласты сүйегінің кіші мүйізі және денесінің бір бөлігі
Үшінші желбезек доғасы	Тіласты сүйегінің үлкен мүйіздері және денесінің бір бөлігі

Жаңа туылғандарда **бет бөлімі** ми сауытына қарағанда **кіші болады** – $1/8$ (үлкендерде $1/4$), немесе бет бөлімі бассүйектің 13% , ал үлкендерде – 40% құрайды.

Себебі: **нәрестеде шайнау қызметі болмағандықтан жақтары, әсіресе төменгіжақ толық жетілмеген, тістері жоқ, алвеолярлық өсінділері жоқтың қасында болады және бұлшықеттердің әлсіздігінен бассүйектің төмпектері, қырқалары, сызықтары айқын емес .**

3. Маңдай, шүйде, төменгіжак сүйектерінің бөліктері **бір бірімен толық бітіспеген**, аралығында шеміршек сақталады. Бітісуі: 1-2 жаста.

4. Бассүйектің **ауалы қойнаулары (пневматизация)** дамымаған: жаңа туылғандарда тек қана жоғарғыжак (Гайморов) қойнауы бұршақ тәрізді көлемде болады; сынатәрізді қойнау 3-4 жаста, торлысүйек қойнауы 1 жаста, маңдай - 1 жастың соңында пайда болады.

Қорытынды

Бас сүйек ми сауытының өлшемдеріне байланысты қысқа

— брахикранды Бас сүйек ми сауытының өлшемдеріне байланысты қысқа — брахикранды, орташа

— мезокранды Бас сүйек ми сауытының өлшемдеріне байланысты қысқа — брахикранды, орташа

— мезокранды, ұзын — доліхокранды болып бөлінеді.

Осыған орай, ғылымда ми сауыты неғұрлым ұзын болса, соғұрлым адам ақылды келеді деген бұрыс пікір болғаны да мәлім. Бірақ ғылым Бас сүйектің пішінінің әр алуандығы нәсілдердің айырмашылықтарын емес, қайта олардың ұқсастығын, бір тектен шыққанын дәлелдеді деп тұжырымдайды. Барлық нәсілдерде бастың шеңбері 53 см-ден 61 см-ге дейін өзгеріп отырады. Бас сүйек жақсы сақталатын болғандықтан, антропогендік зерттеулерде бұрын өмір сүрген адамдардың дене тұрқын анықтау үшін қолданылады. Әр түрлі сырықаттардың патологиялық

Пайдаланылған әдебиеттер

- 1 А. Рақышев «Адам анатомиясы» I том. 2004ж.
2. <https://stud.kz/referat/show/56016>